

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 14/2005 rd

Regeringens proposition med förslag till lagstiftning gällande en nivåförhöjning av folkpensionen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 22 september 2005 en proposition med förslag till lagstiftning gällande en nivåförhöjning av folkpensionen (RP 124/2005 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Lagmotionen

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande lagmotion:

— en lagmotion med förslag till lagar om ändring av 24 och 42 b § i folkpensionslagen samt av vissa lagar som har samband med den (LM 109/2005 rd — Toimi Kankaanniemi /kd m.fl.),

som remitterades till utskottet den 4 oktober 2005.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- äldre regeringssekreterare Juha Rossi, social- och hälsovårdsministeriet
- förmånschef Marjukka Turunen, Folkpensionsanstalten
- chef för juridiska ärenden Sonja Lilius, Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt LPA
- ombudsman Veronica Fellman, representant för Delegationen för riksomfattande pensionsorganisationer VENK.

PROPOSITIONEN OCH LAGMOTIONEN

Regeringen föreslår att nivån på folkpensionen höjs med fem euro. Lika stora nivåförhöjningar görs även i efterlevandepensionens kompletteringsbelopp, det särskilda stödet till invandrare, pensionsstödet folkpensionsdel för långtidsarbetslösa, avträdelsestödet kompletteringsdel och generationsväxlingspensionens kompletteringsdel. Till följd av höjningen av nivån på folkpensionen stiger militärunderstödet grundunderstöd med fem euro i månaden och maximibeloppet av det extra fronttillägget med 2,25 euro i månaden. Nivåförhöjningen på fem euro i månaden har beräknats enligt 2005 års

nivå på folkpensionsindex. De penningbelopp som föreskrivs i folkpensionslagen motsvarar nivån på folkpensionsindex i januari 2001. Höjningarna träder enligt förslaget i kraft den 1 september 2006. Som en samverkan mellan nivåförhöjningen och den därpå följande ökningen av pensionsinkomstavdraget beräknas nettoinkomsterna öka för drygt 900 000 pensionstagare 2006.

I denna proposition föreslås ändringar i folkpensionslagen, familjepensionslagen, lagen om särskilt stöd till invandrare, lagen om pensionsstöd till vissa långtidsarbetslösa, lagen om avträ-

delsestöd för lantbruksföretagare och lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2006 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 september 2006.

Lagmotionen

I lagmotion LM 109/2005 rd föreslås att nivån på folkpensionen höjs med 20 euro i månaden från den 1 januari 2006. Dessutom föreslås höjningar också av andra förmåner vilkas nivå baserar sig på folkpensionen.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Med hänvisning till propositionen och övrig utredning finner utskottet förslaget behövligt och ändamålsenligt. Utskottet tillstyrker lagförslagen utan ändringar.

Det aktuella förslaget till nivåförhöjning av folkpensionen är en fortsättning på den förhöjning som trädde i kraft från början av mars i år. Minimipensionen stiger åren 2005 och 2006 med sammanlagt 12 euro. Nivåförhöjningen eliminerar den skillnad som folkpensionens svagare index skulle ge upphov till i förhållande till arbetspensionen. Folkpensionens indexjustering 2005 var endast 0,4 procent och beräknas 2006 bli 1,2 procent.

Utskottet finner det motiverat att även om man tidigare lagt nivåförhöjningen av folkpensionen från 2006 som avtalades i regeringsprogrammet, föreslår regeringen åter nivåförhöjning i folkpensionen i dess fulla belopp. Trots att äldrebefolkningens ekonomiska utkomst inte avviker väsentligt från den övriga befolkningens och fattigdom inte är vanligare bland pensionärer än bland andra befolkningsgrupper, är utkomsten i regel torftig för dem som lever huvudsakligen på folkpension också när betalningen inkluderar arbetspension.

Den genomsnittliga totala pensionen för personer som bor i Finland och som får full folkpension uppgår för män till 624 euro och för kvinnor till 567 euro i månaden. De minsta pensionerna betalas till personer i åldern 70—74 år. Antalet personer som får full folkpension mins-

kar fortlöpande. Deras antal uppgår för närvarande till knappt 100 000, av vilka över hälften får folkpension i form av invalidpension. De personer som bor i Finland och får full folkpension är till två tredjedelar kvinnor av vilka merparten får ålderspension. Av de män som får full folkpension får ca tre fjärdedelar invalidpension. Den huvudsakliga grunden för invalidpension är mental ohälsa.

Också de pensionstagare som inte får full ålderspension på grund av samtidig arbetspension har i regel små inkomster eftersom folkpension inte betalas om arbetspensionen överstiger 1 034 euro i månaden. I syfte att förebygga fattigdom finner utskottet det mycket motiverat att man satsar på en förbättring av samtliga nämnda gruppers ekonomiska situation.

Motion

Utskottet har godkänt lagförslagen enligt propositionen. Av utskottets ståndpunkt följer att lagmotionen förkastas.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår social- och hälsovårdsutskottet

att lagförslagen godkänns utan ändringar och

att lagmotion LM 109/2005 rd förkastas.

Helsingfors den 6 oktober 2005

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Valto Koski /sd
vordf. Eero Akaan-Penttilä /saml
medl. Sirpa Asko-Seljavaara /saml
Anneli Kiljunen /sd (delvis)
Marjaana Koskinen /sd
Pehr Löf /sv
Riikka Moilanen-Savolainen /cent
(delvis)
Aila Paloniemi /cent

Leena Rauhala /kd
Juha Rehula /cent
Paula Risikko /saml
Arto Seppälä /sd
Osmo Soininvaara /gröna (delvis)
Tapani Tölli /cent
Raija Vahasalo /saml
Erkki Virtanen /vänst
Tuula Väättäin /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Eila Mäkipää.

RESERVATION 1

Motivering

Enligt propositionen höjs folkpensionen från 1.9.2006 med fem euro i månaden. I Finland finns 97 700 personer som lever på bara folkpension och dessutom 440 300 personer som både uppbär folkpension och en blygsam arbetspension. Folkpensionens index höjdes 1.3.2005 med sju euro. Efter indexförhöjningen uppgår beloppet på folkpension för ensamstående till 505,24 euro eller 484,51 euro i månaden beroende på hemkommun. För makar uppgår motsvarande belopp till 445,38 eller 427,73 euro i månaden. Om pensionstagaren uppbär en mycket låg arbetspension, dvs. högst 46,75 euro i månaden, får han eller hon full folkpension. därefter minskar folkpensionens belopp i relation till storleken på arbetspensionen. Om arbetspensionen överstiger 1 034,71 euro i månaden uteblir folkpensionen.

Pensionärerna med de lägsta inkomsterna uppbär således endast folkpension eller folkpension och en liten arbetspension. Pensionernas köpkraft har i år gått ner med 0,4—0,7 procent. Utkomsten för dem som lever på de minsta pensionerna har försvårats ytterligare. Därför föreslår vi att pensionerna för alla som uppbär folkpension ska höjas med 10 euro i månaden, dvs. vi föreslår att förhöjningen i utskottets betänkande fördubblas från 1.1.2006.

Förslaget

Med stöd av det ovan anförda föreslår vi

att lagförslag 4—6 godkänns i enlighet med utskottets betänkande och

att lagförslag 1—3 godkänns med ändringar:

Reservationens ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av 24 och 42 b § i folkpensionslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i folkpensionslagen av den 8 juni 1956 (347/1956) 24 § och 42 b § 1 mom., sådana de lyder i lag 1023/2004, som följer:

24 §

Full folkpension är 5 910,48 euro om året i första och 5 672,76 euro om året i andra kommungruppen.

Är pensionstagaren gift, är folkpensionens fulla belopp 5 223,84 euro om året i första och 5 021,40 euro om året i andra kommungruppen.

42 b §

Får en folkpensionstagare vård som avses i 42 a §, betalas av folkpensionen, för den tid vårdens varar över tre månader, inte den del som hos en folkpensionstagare i första kommungruppen överstiger 258,42 euro och i andra kommungruppen 238,17 euro i månaden samt hos en gift folkpensionstagare i första kommungruppen

233,81 euro och i andra kommungruppen 216,46 euro i månaden. Om folkpensionen enligt 25 a § har skjutits upp eller tidigare lagts, höjs nämnda

belopp med uppskovsprocenten eller minskas de med tidigare lägningsprocenten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006.
(2—4 mom. som i ShUB)

2.

Lag

om ändring av 15 a § i familjepensionslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i familjepensionslagen av den 17 januari 1969 (38/1969) 15 a § 3 och 4 mom., sådana de lyder i lag 1024/2004, som följer:

15 a §

och 4 039,80 euro om året i andra kommungruppen.

Det fulla kompletteringsbeloppet är 4 928,88 euro om året i första och 4 691,16 euro om året i andra kommungruppen.

Är pensionstagaren gift, är det fulla kompletteringsbeloppet 4 242,24 euro om året i första

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006.
(2—4 mom. som i ShUB)

3.

Lag

om ändring av 6 § i lagen om särskilt stöd till invandrare

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 20 december 2002 om särskilt stöd till invandrare (1192/2002) 6 § 2 och 3 mom. sådana de lyder i lag 1025/2004, som följer:

6 §

Beloppet av särskilt stöd

Är den som får särskilt stöd gift, uppgår det fulla särskilda stödet till 5 223,84 euro om året i den första och 5 021,40 euro om året i den andra kommungruppen.

Fullt särskilt stöd är 5 910,48 euro om året i den första och 5 672,76 euro om året i den andra kommungruppen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006.

ShUB 14/2005 rd — RP 124/2005 rd

(2—4 mom. som i ShUB)

Helsingfors den 6 oktober 2005

Eero Akaan-Penttilä /saml
Sirpa Asko-Seljavaara /saml

Paula Risikko /saml
Raija Vahasalo /saml

RESERVATION 2

Motivering

Inkomsterna för dem som endast uppbär folkpension eller liten arbetspension och folkpension har i förhållande till de nödvändiga levnads-konstnaderna sjunkit under den pågående regeringsperioden.

Regeringens skattesänkningar under regeringsperioden ligger på en nivå av 2,5 miljarder euro. Det är mer än två gånger så mycket som målet i regeringsprogrammet. Skattesänkningarna har enbart inriktats på skattelättnader för löntagarna. Däremot har de inte alls gagnat pensionärerna — och inte heller andra som uppbär inkomster relaterade till social trygghet — eftersom förvärvsinkomstavdraget endast gäller löntagarnas inkomstbeskattning och eftersom de som uppbär de minsta pensionerna inte betalar skatt till staten.

Jag föreslår en nivåförhöjning på tjugo euro i månaden för folkpensionen i stället för den förhöjning på fem euro som ingår i utskottets betänkande.

Vidare föreslår jag en motsvarande nivåförhöjning på tjugo euro i månaden i efterlevandepensionens kompletteringsbelopp, det särskilda stödet till invandrare, pensionsstödet folkpensionsdel för långtidsarbetslösa, avträdelsestödet kompletteringsdel och generationsväxlingspensionens kompletteringsdel.

Till följd av höjningen av nivån på folkpensionen stiger militärunderstödet grundunderstöd med 20 euro i månaden och maximibeloppet på det extra fronttillägget med 9 euro i månaden i stället för 2,25 euro som i utskottets betänkande. Höjningen på 20 euro i månaden beräknas enligt en pension i nivå med 2001 års folkpensionsindex, vilket innebär att den faktiska in-

dexjusterade pensionen blir högre än talet i paragrafen.

Mitt förslag om större höjning av folkpensionen ökar också nettoinkomsterna för dem som uppbär arbetspension i och med att pensionsinkomstavdraget ändras.

Förhöjningarna bör träda i kraft redan i början av 2006 (1.1.2006). Utskottets förslag är att förhöjningen ska träda i kraft först i början av september 2006.

De första förhöjningarna i folkpensionbeloppet efter 1984 gjordes från 1.6.2001 och 1.3.2005.

I början av oktober 2004 genomfördes en indexförhöjning på 0,4 procent. Nivåförhöjningen för 2005 uppgick beräknad enligt 2004 års indexnivå till 7 euro och utföll till 7,03 euro.

Det fulla beloppet på folkpensionen till ensamstående personer är sedan den 1 mars 2005 i första kommungruppen 505,24 och i andra kommungruppen 484,51 euro i månaden. För makar är motsvarande belopp 445,38 eller 427,73 euro. Den förhöjning på 20 euro som jag föreslår läggs till dessa tal och på så sätt ser vi de nya nivåerna på månadspensionen.

De förhöjningar jag föreslår innebär att full folkpension för ensamstående i första kommungruppen blir 525,24 och i andra kommungruppen 504,51 euro i månaden. Motsvarande belopp för makar blir 465,38 eller 447,73 euro.

Förslaget

Med stöd av det ovan anförda föreslår jag

att lagförslagen i betänkandet godkänns med följande ändringar:

Reservationens ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av 24 och 42 b § i folkpensionslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i folkpensionslagen av den 8 juni 1956 (347/1956) 24 § och 42 b § 1 mom., sådana de lyder i lag 1023/2004, som följer:

24 §

Full folkpension är 6 025,20 euro om året i första och 5 787,48 euro om året i andra kommungruppen.

Är pensionstagaren gift, är folkpensionens fulla belopp 5 338,56 euro om året i första och 5 136,12 euro om året i andra kommungruppen.

42 b §

Får en folkpensionstagare vård som avses i 42 a §, betalas av folkpensionen, för den tid vården varar över tre månader, inte den del som hos en folkpensionstagare i första kommungruppen

överstiger 262,53 euro och i andra kommungruppen 242,00 euro i månaden samt hos en gift folkpensionstagare i första kommungruppen 237,92 euro och i andra kommungruppen 220,28 euro i månaden. Om folkpensionen enligt 25 a § har skjutits upp eller tidigare lagts, höjs nämnda belopp med uppskovsprocenten eller minskas de med tidigare lägningsprocenten.

—————
Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006.
(2—4 mom. som i ShUB)

2.

Lag

om ändring av 15 a § i familjepensionslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i familjepensionslagen av den 17 januari 1969 (38/1969) 15 a § 3 och 4 mom., sådana de lyder i lag 1024/2004, som följer:

15 a §

—————
Det fulla kompletteringsbeloppet är 5 043,60 euro om året i första och 4 805,88 euro om året i andra kommungruppen.

Är pensionstagaren gift, är det fulla kompletteringsbeloppet 4 356,96 euro om året i första

och 4 154,52 euro om året i andra kommungruppen.

—————
Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006.
(2—4 mom. som i ShUB)

3.

Lag

om ändring av 6 § i lagen om särskilt stöd till invandrare

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 20 december 2002 om särskilt stöd till invandrare (1192/2002) 6 § 2 och 3 mom. sådana de lyder i lag 1025/2004, som följer:

6 §

Beloppet av särskilt stöd

Är den som får särskilt stöd gift, uppgår det fulla särskilda stödet till 5 338,56 euro om året i den första och 5 136,12 euro om året i den andra kommungruppen.

Fullt särskilt stöd är 6 025,20 euro om året i den första och 5 787,48 euro om året i den andra kommungruppen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006.
(2—4 mom. som i ShUB)

4.

Lag

om ändring av 6 § i lagen om pensionsstöd till vissa långtidsarbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 28 januari 2005 om pensionsstöd till vissa långtidsarbetslösa (39/2005) 6 § 1 och 2 mom. som följer:

6 §

Beloppet av folkpensionsdelen

Om den som får pensionsstöd är gift, är folkpensionsdelens fulla belopp 5 338,56 euro om året i den första och 5 136,12 euro om året i den andra kommungruppen.

Full folkpensionsdel är 6 025,20 euro om året i den första och 5 787,48 euro om året i den andra kommungruppen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006.
(2—4 mom. som i ShUB)

5.

Lag

om ändring av 19 § i lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 16 december 1994 om avträdelsestöd för lantbruksföretagare (1293/1994)
19 § 3 mom., sådant det lyder i lag 1026/2004, som följer:

19 §
(Som i ShUB)

Denna lag träder i kraft den 1 *januari* 2006.
(2 och 3 mom. som i ShUB)

6.

Lag

om ändring av 16 § i lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 28 december 1990 om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare
(1317/1990) 16 § 5 mom., sådant det lyder i lag 1027/2004, som följer:

16 §
(Som i ShUB)

Denna lag träder i kraft den 1 *januari* 2006.
(2 och 3 mom. som i ShUB)

Helsingfors den 6 oktober 2005

Erkki Virtanen /vänst

RESERVATION 3

Motivering

Paavo Lipponens regeringar negligerade dem som lever på folkpension nästan helt. Endast en blygsam nivåförhöjning genomfördes i början av 2000-talet. Eftersom folkpensionsindex är särskilt svagt, har dessa personer som lever på det minsta pensionsskyddet delvis fallit under fatigdomsgränsen. EU-kommissionen har konstaterat att så är fallet i Finland. Det är en stor skam och föranleder skyndsamma åtgärder.

Statsminister Matti Vanhanens regering fortsätter på samma för pensionärer diskriminerande politiska linje som Lipponens regeringar. Folkpensionen höjdes en aning våren 2005, men det ersatte inte ens den förlust som uppstod till följd av indexförlusten på grund av den radikala prissänkningen på alkohol. Pensionärernas inkomster har fortlöpande eftersatts i jämförelse med andra inkomsttagargrupper.

Folkpensionen ska trygga personer som uppstår en liten eller ingen arbetspension en skälig utkomst. Om man beaktar beskattningen är minimipensionen i Finland lägst i Norden. Finland har ca 88 000 pensionärer som lever på den lägsta folkpensionen. För att pensionstagarnas ekonomiska situation ska bli bättre måste nivån på folkpensionen höjas.

Regeringen föreslår att folkpensionen från 1.9.2006 höjs med 5 euro i månaden. Det är fullständigt otillräckligt både med avseende på mängd och tid. Minimipensionen för dem som endast uppstår folkpension bör höjas med 20 euro i månaden från årets början för att de ska kunna klara nödvändiga utgifter relaterade till levnadskostnader och sjukvård. Den planerade höjningen av avgifter för social- och hälsovårdstjänster hotar att försätta pensionärerna i en allt mer trängd situation. De lider mest också av kommunernas eskalerande ekonomiska problem eftersom de utgör en stor användargrupp i fråga om social- och hälsovårdstjänster. Även regeringens skattelättnader har diskriminerat pensionärerna och gynnat personer med goda inkomster.

Också andra på folkpensionen baserade förmåner bör höjas.

Förslaget

Med stöd av det ovan anförda föreslår jag

att lagförslagen i betänkandet godkänns med följande ändringar:

Reservationens ändringsförslag**1.****Lag****om ändring av 24 och 42 b § i folkpensionslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i folkpensionslagen av den 8 juni 1956 (347/1956) 24 § och 42 b § 1 mom., sådana de lyder i lag 1023/2004, som följer:

24 §

Full folkpension är 6 025,20 euro om året i första och 5 787,48 euro om året i andra kommungruppen.

Är pensionstagaren gift, är folkpensionens fulla belopp 5 338,56 euro om året i första och 5 136,12 euro om året i andra kommungruppen.

42 b §

Får en folkpensionstagare vård som avses i 42 a §, betalas av folkpensionen, för den tid vården varar över tre månader, inte den del som hos en folkpensionstagare i första kommungruppen

överstiger 262,53 euro och i andra kommungruppen 242,00 euro i månaden samt hos en gift folkpensionstagare i första kommungruppen 237,92 euro och i andra kommungruppen 220,28 euro i månaden. Om folkpensionen enligt 25 a § har skjutits upp eller tidigare lagts, höjs nämnda belopp med uppskovsprocenten eller minskas de med tidigare lägningsprocenten.

—————
Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006.
(2—4 mom. som i ShUB)

2.

Lag

om ändring av 15 a § i familjepensionslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i familjepensionslagen av den 17 januari 1969 (38/1969) 15 a § 3 och 4 mom., sådana de lyder i lag 1024/2004, som följer:

15 a §

—————
Det fulla kompletteringsbeloppet är 5 043,60 euro om året i första och 4 805,88 euro om året i andra kommungruppen.

Är pensionstagaren gift, är det fulla kompletteringsbeloppet 4 356,96 euro om året i första

och 4 154,52 euro om året i andra kommungruppen.

—————
Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006.
(2—4 mom. som i ShUB)

3.

Lag

om ändring av 6 § i lagen om särskilt stöd till invandrare

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen av den 20 december 2002 om särskilt stöd till invandrare (1192/2002) 6 § 2 och 3 mom. sådana de lyder i lag 1025/2004, som följer:

6 §

Beloppet av särskilt stöd

Är den som får särskilt stöd gift, uppgår det fulla särskilda stödet till 5 338,56 euro om året i den första och 5 136,12 euro om året i den andra kommungruppen.

Fullt särskilt stöd är 6 025,20 euro om året i den första och 5 787,48 euro om året i den andra kommungruppen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006.
(2—4 mom. som i ShUB)

4.

Lag

om ändring av 6 § i lagen om pensionsstöd till vissa långtidsarbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 28 januari 2005 om pensionsstöd till vissa långtidsarbetslösa (39/2005) 6 § 1 och 2 mom. som följer:

6 §

Beloppet av folkpensionsdelen

Om den som får pensionsstöd är gift, är folkpensionsdelens fulla belopp 5 338,56 euro om året i den första och 5 136,12 euro om året i den andra kommungruppen.

Full folkpensionsdel är 6 025,20 euro om året i den första och 5 787,48 euro om året i den andra kommungruppen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006.
(2—4 mom. som i ShUB)

5.

Lag

om ändring av 19 § i lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 16 december 1994 om avträdelsestöd för lantbruksföretagare (1293/1994) 19 § 3 mom., sådant det lyder i lag 1026/2004, som följer:

19 §
(Som i ShUB)

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006.
(2 och 3 mom. som i ShUB)

6.

Lag

om ändring av 16 § i lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 28 december 1990 om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare
(1317/1990) 16 § 5 mom., sådant det lyder i lag 1027/2004, som följer:

16 §
(Som i ShUB)

Denna lag träder i kraft den 1 *januari* 2006.
(2 och 3 mom. som i ShUB)

Helsingfors den 6 oktober 2005

Leena Rauhala /kd